

latban, mely az 1821 után alakuló modern atheni és görög társadalom mesteri rajza. Végül *Kavadias*, *Kastanakis*, *Vernezis*, *Karagatzis* és néhány más felsorolása előtt *Daskalakis*-ről, a finom naivságú elbeszélőről emlékezzük meg.

Edward Thomas költővel s egy kiadatlanul maradt női önéletrajzzal kapcsolatban *Sylvia Townsend Warner* az angol kritika felelőtlenségéről ír. *Edward Thomas*, az 1917-ben harctéren elesett költő esete fölötté tanulságos. Szegény volt és életében prózai írásaiból tartotta főn magát, versei csak halála után jelentek meg s egyszerre kedvencévé vált a művelt közönségnek. Természetszeretete, hősi halála mind hozzájárultak, hogy neve kitörülhetetlenül bevésődjék a felsőbb rétegek irodalmi köztudatába. És senki sem hitte volna, hogy ez az értékelés valaha is megváltozik. A mult szezon végén azonban kiadásra került a költő egy önéletrajzi jegyzete, melyben ő maga lép fel vádlóul a londoni külvárosi gyerekek között eltöltött gyermekkorának feltárásával. A dolgok, amiket elmond valóban alkalmasak arra, hogy közönsége sajnálkozását váltsák ki s ha rajongói adatai hitelességét nem is vonják kétségbe, úgy vélik, hogy ők a költőt jobban ismerik, mint az saját magát. Az önéletrajz u. i. tulságosan nyers s veszélyezteteti *Edward Thomas*-nak azt a helyzetét, amit számára a kényes irodalmtörténészek kijelöltek.

A háborúutáni nemzedék gyermekkorát egy másik könyv, egy női önéletrajz próbálja vázolni. Egy prostituált írja le az utat, melyen a prostitúcióig jutott. Néhány nagy napilap és folyóirat előzetes hangulat-keltésére a hatóságok betiltották ugyan a *Szégyegek koldulni* c. könyv megjelenését, mely a középosztály páriává süllyedt szerencsétlen terem-téseinek sorsát tárgyalja. Főképp két dolog miatt. Az egyik, hogy szerző kijelentése szerint a prostitúció sokkal nagyobb jövedelmet jelent, mint bármely más, a nők számára elérhető foglalkozás s ezt mindenki tudja, csak nem beszélnek róla. A másik pedig egy javítóintézetben töltött részlet. Kétségtelen — állapítja meg *Sylvia Townsend Warner* —, hogy az angolok szentimentálisak míg gyermekkorról van szó s ez a szentimentalizmus legostobábban nyilvánult meg *Eduard Thomas* önéletrajzá-nak esetében, melynek őszintesége nem kedvező a „szenttéavatásra“. De lehet, hogy ugyanez a szentimentalizmus a rideg és lealacsonyító javító-intézetek elleni valóságos lázadásá alakul, ha a *Szégyegek koldulni* esete az előzetes hangulatkeltés folytán nem ilyen sajnálatos elvetéléssel zárul.

R. RIVOIRE: LA SCIENCE DES HORMONES. (Gallimard, Paris, 1938.)

A hormonok fogalma — mint annyi más tudományos fogalom — a mult századvég francia tudósainak laboratóriumaiból indult ki. *Claude Bernard* és *Brown Sequard* vetették fel először annak a lehetőségét, hogy egyes szervek (az u. n. belső szekréciós mirigyek) szekrétumaikat (a hormonokat) egyenesen a véráramba juttatják s így befolyásolják a szervezet testi és szellemi fejlődését. A hormonfogalom azóta karriert csinált. Pusztán orvosi fogalomból átjutott a kémia és a lélektan területére, sőt — ami egy tudományos fogalom fejlődésének csúcspontja — polgárjogot nyert a művelt közönség szóhasználatában is.

A hormonok ma „divatosak“. Sokan beszélnek róluk, de hogy vajon ugyanolyan sokan vannak-e tényleges jelentőségükkel tisztában — az legalább is kétséges. A hormonkutató az utolsó években olyan lendületet vett, hogy még az orvos is nehezen igazodik el az új eredmények sokaságában. Nehéz feladat előtt áll tehát az, aki — mint legújabb könyvében az ismert francia endokrinológus, dr. Rivoire — arra vállal-

kozik, hogy egy állandóan fejlődő tudományág mai állását rögzítse és azt a „vulgariser sans abaisser“ francia hagyományának megfelelően a nagyközönség számára hozzáférhetővé tegye.

Nagyjában kétfajta hormont különböztethetünk meg; olyat, ami az élethez feltétlenül szükséges (ennek típusa pl. a mellékvesekéreg hormonja) és olyat, ami az élethez bár nem feltétlen szükséges, a hiánya mégis súlyosan befolyásolja az egyén fejlődését és szellemi életét. Ilyen pl. a pajzsmirigy hormon. Az összes belső szekréción mirigyek működése az agyfüggelék (hipofízis) ellenőrzése alatt áll, melynek különleges szabályozó hormonok (az u. n. *stimulin*-ök) állnak e célból a rendelkezésére. Így pl. ha a vérben kevés a pajzsmirigyhormon, úgy a hipofízis reagál és egy különleges *thyreostimulin*-t bocsát a vérkeringésbe, mely a pajzsmirigy működésére serkenti. A hipofízis egyik francia orvosprofesszor (Noel *Fiessinger*) festői kifejezése szerint a „belső szekréción mirigyek karmestere“. A *stimulin* fogalma ujkeletű, de máris felforgatta egy csomó betegség (Basedow kór) keletkezésére és gyógyítására vonatkozó fogalmainkat.

Hatalmas perspektíva áll a hormonkutatás előtt. A jövő — kétség-telenül — a kémiaé. 37 éve annak, hogy *Takamine* először állított elő szintetikus hormont (az adrenalint) s ma már hála, főleg *Butenandt* és *Ruzicka* kutatásainak, a szintetikus hormonok egész sorát tudjuk előállítani. Ennek a jelentősége főleg szociális. A biológiai uton nyert hormonok ugyanis igen drágák s így hozzáférhetetlenek a szegényebb betegek számára. Így pl. régóta tudjuk, hogy a mellékvesekéreg hormon hiánya halálos betegséget okoz, az illető hormonnal (kortin) azonban kezelhető. Ez a hormon viszont hozzáférhetetlenül drága. A modern hormonkutatás segített ezen a bajon. Egyrészt kimutatta, hogy egyszerű, könnyhasóiban gazdag és potassiumban szegény diéta sokban javítja e betegek állapotát, ugyanakkor *Kendall* kutatásai remélni engedik a szintetikus mellékvesehormon mielőbbi előállítását.

De ez még nem minden. Egyes újabb kutatások rámutatnak a női nemi hormon (follikulin) és a rákképződés közötti kapcsolatokra. Lehetséges, hogy a rákprobléma kulcsát is végeredményben a hormonkutatás szolgáltatja. El lehet mondani, hogy a mai orvostudománynak alig van olyan része, mely egy vagy más szempontból ne érintkezne a hormonkutatással. Ezenkívül a hormonok kérdése érinti a karakterológiát, lélektant és filozófiát is. Kár, hogy dr. Rivoire, aki gyakorló orvos s így nincs sok érzéke a filozófiai kérdésfeltevések iránt, nem szentel helyet e problémáknak. Könyve azonban így is érdekes, mert lehetővé teszi a laikus behatolását olyan kérdés-komplexumba, mely tudományos szempontokon túlmenően ugyszólván személyes ügye mindannyiunknak. Ma már egyre nagyobb tért hódít a felismerés, hogy jellemünk kialakulása, az életben való sikerünk és még sok más dolog függ a szervezet e rejtélyes kémiai műhelyeitől. Egy másik ismert francia endokrinológus dr. Leopold *Levy* találóan jegyezte meg: „Valamennyien azzá leszünk, amivé hormonjaink tesznek bennünket.“ (*Geröly Kálmán*)

FANNINA W. HALLE: FRAUEN DES OSTENS. (Europa-Verlag, Zürich 1938)

Valamikor a Nyugat vonzotta a szellemiekre szomjazókat, ma Kelet felé áramlik a felfedező és érdeklődők raja. Az író ebben az új könnvében igen becses anyaggal gyarapítja ismereteinket s könyvének különös értéket kölcsönöz az a körülmény, hogy évek során ismételtelen hosszabb ideig tartózkodott Kelet tájain, beszél az orosz nyelvet s a források ismeretével dolgozta fel anyagát. Halle bejárta a Kau-